

AK 13.07.2016 kuni auditi avalikustamiseni
Avaliku teabe seadus AvTS § 35 lg 2 p 2

Marina Kaljurand
minister
Välisministeerium

Meie 13.07.2016 nr 2-2.8/16/60123/47

Kokkuvõte auditi „Ministeeriumide sõidukite majandamise otstarbekus“ raames Välisministeeriumi valitsemisalas tehtud audititoimingute tulemustest

Austatud proua Kaljurand

Ajavahemikul juulist 2015 kuni aprillini 2016 korraldas Riigikontroll auditi „Ministeeriumide sõidukite majandamise otstarbekus“, mille raames auditeeriti perioodi 01.01.2013–30.06.2015. Auditi tulemuste kohta koostas Riigikontroll auditiaruande, mille eelnõu on saadetud teadmiseks kõigile ministeeriumidele. Auditiaruanne sisaldab auditi käigus tehtud tähelepanekuid, järeldusi ja ettepanekuid. Käesolevat kokkuvõtet on probleemistikust täieliku ülevaate saamiseks soovitatav lugeda koos auditiaruandega.

Riigikontroll auditeeris, kas riigiasutused majandavad sõidukeid otstarbekalt, järgides seejuures riigivaraseaduse, riigieelarve seaduse ja riigihangete seaduse nõudeid. Selleks kontrollis Riigikontroll, kuidas asutused sõidukite soetust planeerivad, rahastamise viise leiavad, hankeid korraldavad ja sõidukeid kasutavad.

Ministeeriumide ja nende valitsemisala asutuste sõidukipargist ülevaate saamiseks küsis Riigikontroll nii riigiasutustelt kui ka Maanteeameti hallatavast liiklusregistrist perioodil 01.01.2013–30.06.2015 asutuste käsutuses olnud sõidukite nimekirja ning veendus nende andmete vastavuses. Lisaks analüüsis Riigikontroll ametiautode erasõitudeks kasutamise tasutud maksude ja isikliku sõiduauto ametisõitudeks kasutamise eest tasutud hüvitiste suurust, tuginedes riigiasutustelt ning Maksu- ja Tolliametilt saadud andmetele. Analüüsi sõidukite hankimise korraldust ja sõlmitud hankelepinguid ning nende kajastamist raamatupidamises ja saldoandmike infosüsteemi esitatud saldodes.

Alljärgnevalt on esitatud kokkuvõte Välisministeeriumis tehtud audititoimingute tulemuste ning nende põhjal tehtud järelduste kohta.

Sõidukite hankimise planeerimine ja majanduslik otstarbekus

Välisministeerium on analüüsinud, kas majanduslikult soodsam oleks sõlmida kasutusrendi või kapitalirendi leping või osta soetatav sõiduk välja, kuid analüüsi ei ole talletatud taasesitataval kujul. Ministeeriumi hinnangul on soodsaim sõidukid välja osta ning seda on üldjuhul ka tehtud.

Saadud selgituste kohaselt hangitakse sõidukeid, lähtudes eelarvelistest võimalustest. Iga-aastases eelarves on ette nähtud teatud summa sõidukite investeeeringuteks, mida kasutatakse selle järgi, kus on vajadus kõige pakilisem. Ministeeriumi hinnangul on praegune autopark üsnagi optimaalne, samas on osas saatkondades olemas ainult lipuauto, aga oleks vaja juurde sõidukeid esinduse igapäevaste sõitude tegemiseks.

Üldjuhul ostetakse sõidukid välja. 99-st auditeeritud perioodil kasutusel olnud sõidukist oli kasutusrendil kuus – ministri auto, et tagada ministrite vahetumise korral paindlikumad võimalused sõidukit vahetada, ning viis sõidukit Brüsselis.

Sõidukite hankimise vastavus riigihangete seaduse põhimõtetele

Välisministeeriumis auditeeritud hangete analüüsist ei ilmnenud, et hankimisel oleks sõidukitele seatud liiga spetsiifilisi ja põhjendamatuid tehnilisi tingimusi, tähtaegu, hindamiskriteeriumeid vms. Tehnilised tingimused olid küll kohati teiste riigiasutuste keskmistest hangetest erinevad – suurem mootorivõimsus, telgede vahe, toonitud klaasid –, kuid need on põhjendatud sellega, et tegu on lipuautodega.

Ministeerium ei ole hanke eeldatavasse maksumuse arvestanud kõiki vajalikke komponente. Hanke eeldatavasse maksumusse on arvestatud sõiduki ostuhind ning kasutusrendi puhul rendimaksete koondsumma, sh liisingu põhimaksed, intressimaksed, lepingutasud. Kontrollitud hangete eeldatav maksumus ei sisaldanud korralise hoolduse kulusid. Vaatamata sellele on sõidukite hankimisel valitud õige hankemenetluse liik.

Ministeerium on kontrollitud hangete hankedokumentidesse lisanud keskkonnanõudeid.

Hankedokumentides on ära märgitud nõuded keskkonna- ja kütusesäästlikkusele ning hankedokumentide koostamisel on lähtutud Vabariigi Valitsuse määrusest¹, kus on käsitletud energia- ja keskkonnamõju nõudeid maantee sõidukite ostmisel. Hankedokumentide tehnilistes kirjeldustes on kõigile sõidukitele määratud maksimaalsed lubatud piirnormid suurimale lubatud keskmisele kütusekulule ning süsihappegaasi kogusele sõiduki heitgaasides ning neid on kasutatud ka hindamiskriteeriumina. Seega on ministeerium oma sõidukite ostmisel arvestanud riigihangete seaduse üldpõhimõttega eelistada keskkonnasäästlikke lahendusi.

Auditi perioodil kätte saadud sõidukitest on kuus soetatud vahetuslepingute alusel. Nende sõidukite soetamisel on ministeerium lähtunud riigivaraseadusest, kuid jätnud täiendavalt arvestamata riigihangete seaduse nõuded².

Sõlmitud lepingute vastavus riigieelarve seaduse põhimõtetele

Riigikontrolli hinnangul kanduvad riskid ja hüved sõiduki rentnikule, kui leping sisaldab tingimust, mille kohaselt ei saa riigiasutus lepingut enne tähtaega lõpetada, ilma et ta ei oleks kohustatud tasuma liisinguandjale kõiki rendimakseid.

Välisministeerium on sõlminud rendilepinguid üksikutele juhtudel, üldiselt on sõidukid välja ostetud. Rendi korral on tegemist kasutusrendiga: sõiduk tagastatakse lepinguperioodi lõppedes; rentnikul pole väljaostu võimalust; lepinguperiood moodustab vähem kui 75% majanduslikust elueast; rendimaksete nüüdisväärtus on alla 90% sõiduki õiglasest väärtusest; renditava varal puuduvad spetsiifilised omadused, mille tõttu saaks rendiobjekti kasutada ainult rendilevõtja.

Välisministeeriumi sõlmitud rendilepingud ei sisalda riigile kahjulikke tingimusi. See tähendab, et lepingutes ei esinenud teiste riigiasutuste sõlmitud rendilepingutes sagedasti esinenud tingimusi: rentnik peab lepingu katkestamise soovist teatama ette enam kui kolm kuud; hüvitama vara võõrandamise kulu; katma ülesütleemisega seotud otsese varalise kahju; tasuma lepingu tähtaja lõpuni arvestatud tasumata põhimaksete ja vara jääkväärtuse summa, kui vara hävib või muutub kasutuskõlbmatuks.

Välisministeeriumi hangete hankedokumentide seas on kasutusel hankelingu vorm. Vormi kasutamine välistab selliste lepingute sõlmimise, mis võiksid viidata kapitalirendile ja/või sisaldada riigile kahjulikke tingimusi.

Rendilepingute kajastamine saldoandmikus

Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemis kogutakse spetsiifilistele bilansivälistele kontodele asutustelt mitmesugust infot, sh bilansis mitte kajastatud lepingute ja neist tulenevate kohustuste kohta. Auditi käigus kontrolliti bilansivälisel kontol 911030 (võetud rendikohustused) kajastuvat infot. Kontol peaksid kajastuma tulevaste perioodide kasutusrendimaksed, millest ei ole võimalik rendilepingute katkestamisel hoiduda.

¹ Riigihangete seaduse paragrahvi 31 lõige 2¹ alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 27.10.2011. a määrus nr 138 „Kogu kasutusiga hõlmavad energiamõju ja keskkonnamõju nõuded maantee sõidukite ostmisel”.

² Täpsemalt on tehtud tähelepanekust kirjutatud Välisministeeriumi 2015. aasta tehingute seaduslikkuse ja raamatupidamise auditi aastasiseste auditi toimingute kohta koostatud märgukirjas (märgukirjas on käsitletud 2015. aasta soetusi, mistõttu on sõidukite arvud erinevad)

Auditi käigus veendusid audiitorid, et võetud rendikohustuste kajastamise põhimõtted on korrektsed. See tähendab, et kontol 911030 on kajastatud rendilepingute ennetähtaegse lõpetamisega seotud rahalised kohustused ning kontol kajastatu annab tõepärase ülevaate lepingutega seotud kohustustest.

Täname Välisministeeriumi töötajaid meeldiva koostöö eest ning loodame, et esitatud tähelepanekutest on abi sõidukipargiga seonduvate tegevuste korrastamisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Krista Zibo
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

Angela Onno 640 0711
angela.onno@riigikontroll.ee